

vide at finde sig tilrette i denne Stilling, vide at finde en Skole til deres Børn. Staten kan ikke gribe til, uden at gribe forstyrrende ind. Dette er et rent idealt Standpunkt, men det har efter min Formening den Feil, at det neppe tager Hensyn til de virkelige Forhold. Vi behøve ikke at færdes meget langt ud i det virkelige Liv, for at erfare, at Ophævelsen af Undervisningsstrangen f. Ex. vil være skadelig for en Mængde Smaaafolk. Jeg antager, at hvis det blev ordnet paa den Maade, vilde der let opstaa en hel Del Mennesker, som lærte Lidet, eller maaske Intet udover den daglige Gjerning, og de kunde derved blive et let Bytte for samvittighedsløse Agitatorer. Det vilde jeg anse endog saa for meget farligt. Men jeg vil sige, at det, jeg tror, er, at begge Skoler ere berettigede, og jeg tror ogsaa, at Folket i sin Helhed vilde være daatlig tjent med, at den ene Skole blev knust til Fordel for den anden. De kunne kun gaane, naar de staa Side om Side. Skal Staten altsaa, hvad den bør efter min Formening, opretholde et offentligt Skolevesen, maa det være saa godt som muligt. At der nu gjøres større Fordringer til Ordningen af vort Skolevesen end f. Ex. for 60 Aar siden, det er jo uimodsigeligt. Der fordres flere Kundskaber for at gjøre Fyldest i Livets Gjerning nu end tidligere, saa Skolen maa byde noget Mere. Det tror jeg ogsaa, den kan. Jeg tror, at navnlig om Vinteren kunde der ydes nogen mere Undervisning, og det kunde ske derved, at Religionsundervisningen toges helt ud af Skolen; derved vilde der vindes Plads til andre Fag, og jeg finder det meget stemmende med den hele Udvikling, at Børnene blive fritagne for at antage en bestemt Tro. Det finder jeg rettest bør overlades til Hjemmene og til Kirken, til det kirkelige Samfunds Indflydelse. Statens Opgave maa efter min Formening altsaa være den at ordne Skolen saaledes, at den kan tilbyde Alt, hvad der kan modtages af Børnene indtil det 14de eller 15de Aar, og give lige Afgang for fattige som for Rige. Jeg skal tilføie, at ved Tanken om vort Stats-skolevesen finder jeg f. Ex., at der skal være Frihed. Det paastaas, at der er Frihed efter Lovforslaget som det foreligger, at Folk kunne meget godt sende deres Børn hen, hvor de ville, der er ingen Baand dem. So, der er et meget væsentligt Baand paa dem derved, at de maa betale for at faae Lov til at lade deres Børn gaa i en anden Skole, og det kalder jeg ikke Frihed, at de have Lov til at sende Børnene hen, hvor de ville, naar de ved Siden deraf ere forpligtede til at betale fuldt til den Lærer eller Skole, som de ikke benytte. Jeg indrømmer vel, at det offentlige Skolevesen er af saa stor Vigtighed, at de, som kunne, bør yde Noget til det. Men jeg finder, at det er for meget at betale Læreren fuldt ud, naar han ikke benyttes, thi derved kommer den Enkelte, som i Virkeligheden er misfor-

nsjet og i Uoverensstemmelse med den vedkommende Lærer, til at betale 2 Gange, og det bliver man jo virkelig tvungen til. — Dette Lovforslag finder jeg Punkter i, som jeg kan fuldt ud tiltræde; men ved Siden deraf finder jeg ogsaa Bestemmelser, som jeg er en afgjort Modstander af, og jeg finder i det Hele, at den Nos, som er bleven Lovforslaget til Del, navnlig under Forhandlingen her, er lovlig stor og lovlig løs. Jeg har nemlig, naar jeg undtager et Par ærede Lærere, ikke fundet et fast Standpunkt, hvorpaa Vedkommende, som have talt, egentlig have staaet, hvad de ville med Loven, om de ville have den fremmet, eller hvad der egentlig skal gjøres ved den. Naar et Lovforslag af den Vigtighed som dette kommer frem, gjælder det virkelig om, hvorvidt det, der bydes, eller det, der tages ud af en anden Lov og sættes herind for maaske at blive anvendt paa en anden Maade, virkelig er det, som der trænges til ved en Reform, om der ikke er andre Punkter, som mulig trænge nok saa haardt. Det tror jeg netop er Tilfældet, og jeg tror, at Beslutningen ude i Landet forlanger noget ganske Andet i en Skolelov, end hvad her findes. Jeg tror, at hvad den for enhver Pris vil have, er en forandret Skaldelsesmaade af Læreren, men efter Lovforslaget gjøre vi paa dette Punkt et meget stort Tilbagekridt. Det er jo nemlig saa, at Sogneraadene, hvorvel jeg indrømmer, at den Indflydelse, de have, er overordentlig lille, dog have Lov til at vrage og søge en Lærer efter eget Behag; men det bliver der her sat en Stopper for. Her forlanges nemlig, at en Lærer skal have tjent 3 Aar i en Skole, inden han kan komme i Betragtning (Modsigelse), mindst 3 Aars Tjeneste i en offentlig Skole eller i en under offentlig Tilsyn staaende privat Skole, og det bliver jo dog det Samme, og for at en Lærer kan blive indstillet til et Embede af tredje Klasse, udfordres der foruden de 3 Aar 5 Aar til. Det bliver altsaa en Ansættelsestid af 8 Aar. Men nu er det tidt saa, at Beboerne ønske at beholde en Lærer, som har været Medhjælper hos Formanden, og det har vel ogsaa truffet, at de Vedkommende have søgt om denne Lærer og virkelig have faaet ham. Men det er en ligefrem Umulighed efter Lovforslaget; om Læreren er nok saa dygtig og i nok saa høi Grad har vundet Børnenes Hjerter, kan han ikke komme i Betragtning. Det finder jeg meget uheldigt, og det er efter min Mening ligefrem et Tilbagekridt. Den kommunale Frihed er virkelig derved sat meget tilside. Bestemmelsen er i mine Øine ligefrem radikal, saa radikal, at jeg umulig kan gaa med til den. Det kan være gavnligt maaske for enkelte Lærere. Jeg kan tænke mig, at det kan være gavnligt for ældre Lærere og ligefrem for ildesete Lærere, for Lærere, som ere imod Beboernes Villie, men som søge overfor deres Foredatte at give dem Indtryk af, at de ere en saadan Plads vogne,